

Raadsvoorstel

Zaaknummer: 211444
Datum vergadering: 20 april 2021
Datum voorstel: 30 maart 2021
Nummer: A
Onderwerp: Voorontwerp RES 1.0

Voorgesteld raadsbesluit

1. Commitment uit te spreken voor de realisatie van de RES Twente 1.0 als strategisch koersdocument.
2. Commitment op de gezamenlijke ambitie van de 14 Twentse gemeenten, waterschappen en provincie:
 - a. Samen willen we in 2030 in Twente 1,5 Terawattuur (Twh) duurzaam elektriciteit opwekken met een combinatie van wind- en zonne-energie, waarbij elke gemeente zelf verantwoordelijk is voor de eigen bijdrage in Gwh. Hierbij is overprogrammering in de planfase mogelijk nodig, vanwege te verwachten planuitval (op basis van ervaring is dat 30%).
 - b. De uitwerking van de Regionale Structuur Warmte voor Twente.
3. Akkoord te gaan met de (proces)afspraken om te komen tot de RES Twente 1.0.
4. Akkoord te gaan met het gewijzigde bod van de Noordoost Twentse gemeenten van 225 GWh en de stuurgroep van de RES Twente te verzoeken het gewijzigde bod in de definitieve RES Twente 1.0 te wijzigen.
5. Eventuele reacties op het voorlopig ontwerp RES Twente 1.0 (**via moties**) kenbaar te maken aan het College van B&W.

Samenvatting van het voorstel

De aanleiding voor het opstellen van de Regionale Energiestrategie (RES) in Twente is het landelijke Klimaatakkoord (2019). In het Klimaatakkoord is Nederland opgedeeld in 30 energieregio's. Het Rijk vraagt vanuit dit Klimaatakkoord van de dertig regio's, waaronder Twente, die werken aan de energietransitie, een voorstel te maken om gezamenlijk 35 Terawattuur (TWh) duurzame elektriciteit op land op te wekken in 2030. In het voorlopige ontwerp RES Twente 1.0 staat beschreven wat de bijdrage van Twente is. De gemeente Dinkelland maakt onderdeel uit van deze Twentse samenwerking en levert daarmee haar bijdrage aan het Klimaatakkoord.

Aan u leggen we nu het voorlopige ontwerp RES Twente 1.0 voor, zodat u hier een opiniërend oordeel over kunt vormen en deze mee kunt geven aan het College, andere volksvertegenwoordigers, de programma-organisatie en de stuurgroep RES Twente. De reacties worden meegenomen bij de totstandkoming van het definitieve ontwerp RES Twente.

Aanleiding voor het voorstel

De aanleiding voor het opstellen van de Regionale Energiestrategie (RES) in Twente is het landelijke Klimaatakkoord (2019). In het Klimaatakkoord is Nederland opgedeeld in 30 energieregio's. Het Rijk vraagt van de dertig regio's in Nederland, die werken aan de energietransitie, een voorstel te maken om gezamenlijk 35 Terawattuur (TWh) duurzame elektriciteit op land op te wekken in 2030. Alle Twentse gemeenten (via VNG), Provincie en Waterschappen hebben het klimaatakkoord ondertekend en de startnota vastgesteld. Hiermee hebben zij zich gecommitteerd aan deelname aan het RES proces. Twente is één van de 30 energieregio's die een bijdrage levert aan het behalen van de doelen en afspraken in het Klimaatakkoord. In het voorlopige ontwerp RES Twente 1.0 staat beschreven wat de bijdrage van Twente is. De gemeente Dinkelland maakt onderdeel uit van deze Twentse samenwerking en levert daarmee haar bijdrage aan het Klimaatakkoord.

Beoogd resultaat van het voorstel

Het vaststellen van de het voorlopig ontwerp RES 1.0 Twente is een onderdeel om te komen tot een definitieve versie op 1 juli 2021 conform het Klimaatakkoord. Met het voorontwerp van de Regionale Energiestrategie Twente 1.0 (RES-Twente) worden in regionaal verband afspraken gemaakt over de wijze waarop de gemeenten, de provincie Overijssel en het Waterschap in 2030 duurzame elektriciteit op willen wekken.

Argumentatie

Totstandkoming

Bij de totstandkoming van de RES-Twente 1.0 werken we van grof naar fijn. Het startpunt in dit proces is de startnota energiestrategie Twente (2019). Deze is vastgesteld door gemeenteraden, leden van het Algemeen

bestuur van het waterschap en Provinciale Staten. Vervolgens is de concept RES-Twente (16-4-20) vastgesteld in de Colleges in de Colleges van Be enW in Twente, het College van Gedeputeerde Staten en in het Dagelijks bestuur van waterschap Vechtstromen. De betrokken volksvertegenwoordigers hebben wens en bedenkingen ingediend. In juni 2020 is de concept RES Twente aangeboden aan het Nationaal Programma RES. Hierin is aangegeven wat er nodig is in het behalen van de gestelde doelen. Na het opleveren van de concept-RES in april 2020 is in verschillende thematafels en werkgroepen gewerkt om te komen tot een concreter voorstel, de vaststelling van geschikte zoekgebieden (mogelijke locaties), het opstellen van een regionale structuur warmte, maar ook de invulling van lokaal eigendom en de mogelijkheden voor nieuwe verdienmodellen (wat levert het op voor de omgeving). Parallel aan dit proces hebben diverse momenten plaatsgevonden, waarbij de bestuurders van de betrokken partners met elkaar hebben gesproken over hun bijdrage aan de klimaatdoelstellingen. Dit heeft geleid tot versterking van de Twentse inzet en begrip voor elkaars lokale posities.

De RES: wat wel? Wat niet?

Elke energieregio geeft invulling aan de afspraken uit het Nationaal Klimaatakkoord die zijn gemaakt aan de sectortafels voor Elektriciteit en Gebouwde omgeving. Andere zaken zoals industrie, mobiliteit en landbouw en landgebruik zijn elders belegd. Daarbij is het goed te bedenken dat grootschalige opwek van elektriciteit en gebouwde omgeving (identificeren van potenties van regionale warmtebronnen en netwerken) wel een relatie met elkaar kunnen hebben, maar niet uitwisselbaar zijn.

Status verdrag RES Twente 1.0

Tijdens het bestuurlijke afstemmingsoverleg is aangegeven dat de RES Twente 1.0 gezien moet worden als een juridisch niet bindend verdrag tussen de deelnemende partijen. Elke partij afzonderlijk zal zich zwaarwegend inspannen om de bijdrage aan duurzame elektriciteit opwek in GWh die ze hebben toegezegd ook te gaan realiseren onderweg naar 2030.

Wanneer een college of raad uiteindelijk niet kan instemmen met de definitieve RES 1.0 zal het escalatiemodel zoals omschreven in de startnota RES in werking worden gesteld. Alle partijen hebben de startnota vooraf vastgesteld.

In de startnota van de RES staat hierover:
'Escalatie'

De Energiestrategie Twente is gebaseerd op een aanpak die aansluit op regionale en lokale ambities. Tegelijkertijd is de afspraak tussen landelijke en decentrale overheden dat alle RESen samen optellen tot een compleet landelijk plan van 35 TWh. Uitgangspunt bij de Energiestrategie Twente is dat er één realistisch plan namens de 14 gemeenten in Twente, de provincie en de waterschappen komt. Indien de bijdrage van de regio Twente te laag is of bepaalde gemeenten onvoldoende willen bijdragen zal de provincie haar sturingskracht inzetten. Deze sturingskracht wordt opgebouwd vanuit de voorkantsamenwerking (praten, confronteren en aanspreken) en kan uiteindelijk leiden tot een aan gemeente(n) toegewezen aandeel in het regionale plan.'

Bod vanuit Noordoost Twente

Omdat we op het vlak van de energietransitie in Noordoost Twente intensief samenwerken met de vier gemeenten hebben we ook een gezamenlijk bod uitgebracht voor de bijdrage aan de RES-Twente. We willen hierbij in Noordoost Twente in gezamenlijkheid verantwoordelijkheid nemen om invulling te geven aan de gestelde ambities. Uitgangspunt hierbij was dat indien NOT naar rato van haar eigen energieverbruik in Twente een bijdrage zou leveren dan zou dit 19,5 % zijn van het verbruik in Twente. Daarnaast is er ook naar de landschappelijke mogelijkheden gekeken. Ten opzichte van het bovengenoemde RES-Twente bod van 1,5 TWh is dit 292 GWh. Gedurende het traject bleek dat met name de windturbines per stuk een hogere opbrengst hadden dan eerder gedacht (door de technische ontwikkeling van de turbines van 8 naar 10 GWh per stuk). Mede daardoor is het bod uiteindelijk uitgekomen op 335 GWh, dit is ook zo opgenomen in het voorontwerp RES 1.0.

Zoals reeds mondeling is aangegeven in onder andere de NOT-radenbijeenkomst op 18 maart 2021, is er bij de totstandkoming van het aanbod van NOT aan de RES Twente in 2019 een verkeerde aanname gedaan dat het energieverbruik van NOT 19,5 % is. Uit natrekking van de cijfers is gebleken dat dit percentage niet correct blijkt te zijn, maar dat het 14,7% moeten zijn.

Het aanbod vanuit NOT aan de RES Twente wordt daarom naar beneden bijgesteld tot 225 GWh en is als volgt tot stand gebracht:

In 2019 (peiljaar 2017 uit de klimaatmonitor en opgenomen op factsheets RES mei 2019) was het verbruik van NOT 464 GWh, zijnde 14,7% van het totale energieverbruik in Twente in 2017 van 3159 GWh.

Uitgaande van een bijdrage van een gezamenlijke realistisch bod van 1,5 TWh vanuit Twente aan het landelijk Klimaatakkoord van 35TWh, wordt het aandeel van 14,7% ingebracht in de RES Twente. Dit is

220,50 GWh en dit wordt afgerond naar 225 GWh (op hele windturbines).

Dit kan worden vertaald naar:

- 63 ha grootschalig zon op bedrijfsdaken
- 100 hectare zonnevelden en
- 9 windturbines

Deze mix kan in de loop van de uitvoering anders worden ten gevolge van initiatieven van onderop, technologische ontwikkelingen of nieuwe inzichten etc. Daarom wordt de RES elke twee jaar geëvalueerd en is de hierboven vermelde mix van NOT niet in "beton gegoten".

Daarnaast vragen de gemeenten samen aan de netbeheerders om extra ruimte te reserveren op het elektriciteitsnetwerk om mogelijke toekomstige initiatieven die naar verwachting gaan ontstaan, te kunnen aansluiten. Vanuit de RES organisatie is aangegeven dat men meewerkt aan deze oplossing en dat dit wordt vertaald in de definitieve RES 1.0.

Wensen en bedenkingen mei 2020

U heeft de concept RES Twente in mei 2020 aangeboden gekregen van het College. Daarop heeft u wensen en bedenkingen ingediend. Daarnaast hebben diverse stakeholders en belangengroeperingen in diverse bijeenkomsten en gesprekken hun inbreng geleverd. De gemene deler van de wensen en bedenkingen is in een oplegnotitie verwoord en bijgevoegd bij de concept RES die door de bestuurlijk trekker Louis Koopman op 1 juli 2020 is aangeboden aan het NP RES.

De wensen en bedenkingen van de volksvertegenwoordigers zijn meegenomen bij de totstandkoming van de RES Twente 1.0, zie daarvoor ook bijlage 1 bij de Voorontwerp RES 1.0

Reactie NP RES op concept RES Twente

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) heeft berekend dat de optelsom van de regionale plannen leidt tot een bod van 52,5 TWh. De realisatie van de regionale plannen is echter met de nodige onzekerheid omgeven. Nadere verkenning levert een inschatting voor hernieuwbare elektriciteitsproductie in 2030 op met een bandbreedte van 31,2 tot 45,7 TWh. Of het doel van 35 TWh wordt gehaald, is nog geen gegeven. De onzekerheden betreffen de sanering van verouderde windmolens voor 2030 (geldt voor overige regio's in Nederland) en de realisatiegraad van geplande projecten. De andere helft van het bod bestaat uit ambities die nog grotendeels concreet moeten worden gemaakt, zoals ook in Twente het geval is. Een belangrijke onzekerheid is de capaciteit van het elektriciteitsnetwerk en de toepassing van het in de voorontwerp RES opgenomen afwegingskwadrant. Overprogrammeren is nodig om de doelstellingen uiteindelijk te kunnen halen.

Urgentie RES 1.0

We moeten nu aan de slag om klimaatverandering te vertragen en in 2030 te voorzien in elektriciteitsbehoefte. Als we nu niets doen, halen we onze doelen in 2030 niet (door de lange doorlooptijd van bijvoorbeeld windprojecten) en komen we landelijk, maar ook wereldwijd verder in de problemen door de klimaatverandering. Bovendien is het van belang om meer te programmeren, want de ervaring leert dat een deel van de voorgenomen projecten afvallen, voordat ze daadwerkelijk worden gerealiseerd. Het heeft dan ook geen zin om op voorhand de ambities bij te stellen.

Hierbij is de bijdrage van windenergie heel hard nodig om voldoende rendement te halen en de maatschappelijke kosten laag te houden.

Op o.a. sociale media maar ook uit het werkveld is er discussie over of het doel van 35 TWh in 2030 niet al bijna gehaald was en of we zonder verdere inspanningen 33 TWh in 2030 gaan halen.

Uit de monitor van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) blijkt dat het doel van 35 TWh in 2030 weliswaar binnen de door PBL benoemde bandbreedte valt. Maar ook dat dat geen gelopen race is.

Immers: Verschillen tussen de al genoemde hoeveelheid TWh en de analyse van het PBL worden voornamelijk verklaard door andere aannames. Bijvoorbeeld ten aanzien van de 'mate van zekerheid' dat projecten in de 'pijplijn' (waarvoor vergunning/subsidie is aangevraagd) daadwerkelijk worden gerealiseerd.

1. Het realiseren van duurzame opwek vraagt om een grote inspanning en lastige, vaak politieke, keuzes in de regio's en op nationaal niveau. De ervaring is dat een deel van alle voorgenomen projecten afvallen voordat ze daadwerkelijk worden gerealiseerd, soms ten gevolge van planologische procedures (denk aan de zeer gewenste en minder omstreden maatschappelijke functie wonen: planuitval 30%).

2. Er blijven nog meer afwegingen te maken zoals: past het op het energienet? Wat is de uitkomst van het gesprek met bewoners? Wat is de impact op de natuur? Ook onderzoeken die uiteindelijk bij concrete projecten uit de pijplijn gedaan moeten worden, kunnen leiden tot andere uitkomsten en afwegingen.

3. Misschien is een belangrijke conclusie dat de opgave behapbaar lijkt. Dat klopt ook wel, want in het Klimaatakkoord is naar de ruimtelijke uitvoerbaarheid gekeken, en daar is bewust gekozen voor een behapbare opgave. Deels vanwege ervaringen uit het verleden, deels omdat de RES-systematiek zich ook

nog moest ontwikkelen.

4. Overigens bewijst het verleden (denk Energieakkoord) ook dat werkelijke realisatie nooit zomaar een gelopen race is.

Ter overweging: stel dat we met alle regio's samen meer dan 35 TWh opwekken. Dat is bepaald geen probleem. Uiteindelijk doen we het ergens voor: de toekomst van onze kinderen, een schonere wereld. Daarvoor rest na 2050 nog een veel grotere opgave richting klimaat- en energieneutraal.

Zorgen inwoners

We begrijpen dat onze inwoners zorgen hebben, bijvoorbeeld als het gaat om het unieke landschap. Bovendien worden inwoners en ondernemers ook geconfronteerd met andere maatschappelijke opgaven, zoals het verbeteren van de biodiversiteit, verduurzaming van de landbouw en klimaatadaptatie:

- o We betrekken regionale belanghebbenden om opgaven te kunnen combineren
- o Deze grote maatschappelijke opgaven zijn ieder voor zich complex en moeilijk op te lossen, maar als we combinaties kunnen maken, ontstaan er ook weer nieuwe kansen en verdienmodellen.
- o Het is dus ook een kans voor de regio.

We werken gemeentegrensoverschrijdend met alle partners en met regionale belanghebbenden. Samen maken we optimalisatieslag in het kader van onder meer de netcapaciteit, maatschappelijke kosten en behoud van de waarden van het landschap. We houden zoveel mogelijk rekening met de belangen van onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke (belangen)organisaties:

- o Iedere belanghebbende kan inbreng leveren, maar we kunnen niet iedereen 'gelijk' geven.
- o Er zijn verschillende belangen en we willen gezamenlijk een goede balans realiseren tussen het opwekken en verbruiken van elektriciteit, voor nu en in de toekomst.

Voor de participatie met en van inwoners is het van belang om dit zo vorm te geven dat het dichtbij de inwoners staat. Omdat de daadwerkelijke realisatie van bijvoorbeeld windturbines dichtbij inwoners staat en ook meer impact heeft dan voorliggend koersdocument hebben we ervoor gekozen om de participatie vorm te geven door het concept windbeleid.

Dit concept windbeleid heeft ter inzage gelegen, waar veel zienswijzen op zijn ingediend. Deze worden de komende tijd gebuldeld en ook aan u voorgelegd. Op dit moment en de komende maanden willen we gebruiken om met kern- en dorpsraden in gesprek te gaan over concept windbeleid. Met de inwoners in de zoekgebieden gaan we extra intensief in gesprek. Uitgangspunt is daarbij lusten en lasten lokaal, waarbij we met bijvoorbeeld de inzet van windregisseurs de kansen voor de lokale gemeenschap willen vergroten, door opbrengsten van windturbines in te zetten voor maatschappelijke doelen bijvoorbeeld. Zo zitten inwoners meer aan het stuur.

Uitvoering en monitoring

Hoe ver gemeenten zijn in de uitvoering wordt gemonitord in de RES Twente monitor. Het onderdeel warmte moet nog worden gevuld. Ook de data rondom opwek van zon op daken wordt nog verbeterd door toepassing van luchtfoto's en data van netbeheerders. Nu wordt veelal gebruik gemaakt van data vanuit het CBS, klimaatmonitor, provincie, gesprekken met gemeenten. De voortgang van de uitvoering wordt elk half jaar geüpdatet (in juni en dec).

Corona maatregelen hebben in de communicatie en participatie voor hoofdbrekers gezorgd, maar heeft ons ook nieuwe werkvormen gebracht, zoals digitale markten, webinars, enquêtes etc, waarbij veel mensen kennis hebben kunnen maken met de plannen zoals deze door de gemeente zijn gepresenteerd en daarop hebben kunnen reageren.

Externe communicatie

Vanuit de RES organisatie wordt de communicatie en participatie over het voorontwerp en later de definitieve RES-Twente 1.0. aangestuurd. Vanuit Noordoost Twente en de gemeente Dinkelland haken wij daarop aan, waarbij de focus ligt op de lokale invulling en uitvoering van het bod binnen de kaders van ons eigen lokale beleid in energie opwek.

Financiële paragraaf

Er zijn geen directe financiële consequenties verbonden aan dit voorontwerp RES 1.0.

Uitvoering

Besluitvorming en vervolg

Door nu het voorlopige ontwerp RES Twente 1.0 aan u voor te leggen is het mogelijk voor u als volksvertegenwoordiger een opiniërend oordeel te vormen over de RES Twente 1.0 en deze mee te geven aan andere volksvertegenwoordigers, programma-organisatie en stuurgroep RES Twente. De reacties worden meegenomen bij de totstandkoming van het definitieve ontwerp RES Twente 1.0.

De planning ziet er als volgt uit:

- 22 april: bijeenkomst volksvertegenwoordigers, waaronder raadsleden, (opiniërend, via eerder in de raadsvergadering ingediende moties)
- 10 mei: stuurgroep RES Twente 1.0 (opiniërend)
- 19 mei: bijeenkomst Twenteraad en partners RES Twente (opiniërend)
- Mei/juni vaststelling definitieve RES Twente door gemeenteraden
- 1 juli 2021 oplevering RES Twente (bestuurlijk vastgesteld)

De raad kan bijvoorbeeld via in de raad aangenomen moties op 22 april tijdens de volksvertegenwoordigingsbijeenkomst in Twente-verband inbrengen welke wijzigingen zij wil zien in de voorontwerp RES. Dit kan aan de stuurgroep worden meegegeven die dit op 10 mei bespreekt. Dit leidt tot de definitieve RES 1.0, welke ter besluitvorming aan u wordt aangeboden in mei/juni.

Op 1 juli 2021 dient de bestuurlijk trekker de RES Twente 1.0 in bij het Nationaal Programma RES.

De energiestrategie wordt tussen 2021 en 2030 iedere twee jaar door de volksvertegenwoordigers bijgesteld. Het is een dynamisch proces tussen gestelde doelen en maatschappelijke acceptatie. De RES Twente 1.0 is daarmee te beschouwen als een koersdocument.

Evaluatie

Harmonisatie Dinkelland-Tubbergen

Het voorontwerp van de RES 1.0 wordt eveneens in Tubbergen aan de raad voorgelegd. Hierbij wordt hetzelfde proces gevolgd.

Burgemeester en wethouders van Dinkelland,

de plv. secretaris

G van Hofwegen

de burgemeester

J.G.J. Joosten

Raadsbesluit

Datum: 20 april 2021
Nummer: B
Onderwerp: Voorontwerp RES 1.0

De raad van de gemeente Dinkelland,

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 30 maart 2021, nr. A;

gelet op het advies van de commissie Omgeving en Economie van 6 april 2021;

besluit

1. Commitment uit te spreken voor de realisatie van de RES Twente 1.0 als strategisch koersdocument.
2. Commitment op de gezamenlijke ambitie van de 14 Twentse gemeenten, waterschappen en provincie:
 - a. Samen willen we in 2030 in Twente 1,5 Terawattuur (Twh) duurzaam elektriciteit opwekken met een combinatie van wind- en zonne-energie, waarbij elke gemeente zelf verantwoordelijk is voor de eigen bijdrage in Gwh. Hierbij is overprogrammering in de planfase mogelijk nodig, vanwege te verwachten planuitval (op basis van ervaring is dat 30%).
 - b. De uitwerking van de Regionale Structuur Warmte voor Twente.
3. Akkoord te gaan met de (proces)afspraken om te komen tot de RES Twente 1.0.
4. Akkoord te gaan met het gewijzigde bod van de Noordoost Twentse gemeenten van 225 GWh en de stuurgroep van de RES Twente te verzoeken het gewijzigde bod in de definitieve RES Twente 1.0 te wijzigen.
5. Eventuele reacties op het voorlopig ontwerp RES Twente 1.0 (**via moties**) kenbaar te maken aan het College van B&W.

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van 20 april 2021

De raadsgriffier,

De voorzitter,